

Vesioikeudellinen intressivertailu

Taustaa

- intressivertailusta säännöksiä jo vuoden 1961 vesilain edeltäjässä vesioikeuslaissa (1902)
- vesitaloushanke ulottaa vaikutuksensa usein sijoituspaikkaansa huomattavasti laajemmalle alueelle ja samalla useiden oikeudenhaltijoiden etupiireihin (virkistyskäyttö, kalastus, vesiliikenne, energiantuotanto, luonnonsuojelu, vedenotto)
- vesialueet pääosin yksityisomistuksessa; yleisiä vesialueita suurissa järvissä ja merellä
- omistajan käyttövaltaa rajaavat monipuoliset yleiskäyttöoikeudet
- vesioikeudellisen lupamenettelyn keskeinen tehtävä hankkeen toteuttamisedellytysten ja –tavan ratkaiseminen (ts. lupamenettelyssä huomioon otettavien julkis- ja yksityisoikeudellisten intressien yhteensovittaminen)
- nykyään vesilaki sääntelee vesirakennushankkeita, vuoden 2000 ympäristönsuojelulainsäädännön kokonaisuudistukseen saakka sääntely koski myös vesien pilaamishankkeita

Lupaharkinnan rakenne

4 §. Luvan myöntämisen yleiset edellytykset. Lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos:

1) hanke ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua; tai

2) **hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituihin menetyksiin.**

Lupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos vesitaloushanke vaarantaa yleistä terveydentilaa tai turvallisuutta, aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa taikka suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.

- lupa voidaan myöntää joko hankkeen haitattomuuden tai intressivertailun perusteella
- ehdoton luvan myöntämisestä
- intressivertailu on vesioikeudellisen lupaharkinnan keskiössä, mutta lupaharkinta ei tyhjenny intressivertailuun
- vesilain mukaisessa lupaharkinnassa otetaan huomioon lisäksi yleiset vesitaloushankkeen toteuttamista koskevat 2 luvun 7 ja 8 §:n säännökset, hankekohtaiset erityissäännökset ja muusta lainsäädännöstä tulevat vaatimukset (mm. LSL ja MRL)
- lupaharkinta oikeusharkintaista, mutta säännös joustavana oikeusnormina jättää lainsoveltajalle laajasti liikkumavaraa
- luvan myöntämisen edellytysten tutkiminen/lupamääräysten asettaminen

Yleiselle edulle aiheutuvat hyödyt ja menetykset (VL 3:6)

- yleiselle edulle (esim. liikenneinfra, vesihuolto, luonnonsuojelu, virkistyskäyttö, tulvasuojelu) aiheutuvia hyötyjä ja menetyksiä arvioidaan yleiseltä kannalta
- arvioinnissa voidaan käyttää raha-arvoa, jos hyödyn tai menetyksen suuruus voidaan määrittää rahassa
- usein varsinkin menetysten rahamääräinen arviointi on hankalaa
- arvioinnissa on otettava huomioon vesienhoitosuunnitelmat, merenhoitosuunnitelmat ja tulvariskien hallintasuunnitelmat

Yksityiset hyödyt ja menetykset (VL 3:7)

- yksityisenä hyötynä otetaan huomioon maa- tai vesialueen tai muun omaisuuden tuottavuuden tai käytettävyyden parantumisesta aiheutuva omaisuuden käyttöarvon lisääntyminen sekä hankkeen toteuttamisesta välittömästi saatava muu etu
- yksityisenä menetyksenä otetaan huomioon 1) hakijalle myönnettävät käyttö- tai lunastusoikeudet; 2) kustannukset sellaisista vahingoista ja käyttöoikeuksista, joista hakija on hankkeen toteuttamiseksi erikseen sopinut asianosaisen kanssa, ja vastaavassa tarkoituksessa hakijalle vapaaehtoisesti luovutettujen alueiden hankkimiskustannukset; sekä 3) muut hankkeeseen osallistumattomalle taholle ja vesilaissa tarkoitettulle ojituksen passiiviosakkaalle aiheutuvat menetykset

Kokoavia näkökohtia

- intressivertailua koskeva lainsäädäntö on sääntelyn joustavuudesta johtuen säilynyt erinäisistä tarkistuksista huolimatta keskeisiltä osiltaan ennallaan
- soveltamiskäytäntö on vesilain alkuajoista muuttunut olennaisesti ympäristöarvoja ja ei-rahallisia arvoja painottavaan suuntaan
- intressivertailussa kyse laaja-alaisemmasta yhteiskunnallisesta sallittavuusarvioinnista kuin vaikkapa ympäristönsuojelulaissa
- hankkeen toteuttamiskustannuksia ei oteta intressivertailussa huomioon menetyksinä => kyse ei ole kansan- tai liiketaloudellisesta kustannushyötyanalyysistä

OIKEUSMINISTERIÖ

www.oikeusministerio.fi

Facebook: facebook.com/oikeusministerio
Twitter: [@oikeusmin](https://twitter.com/oikeusmin)

Käyntiosoite: Eteläesplanadi 10, Helsinki
Postiosoite: PL 25, 00023 Valtioneuvosto

Vaihde: 029 516 001